

OPS2016 ja joustava perusopetus – JOPO-opetusta koskevat normit

Valkeakoski
Opetusneuvos Pirjo Koivula
Opetushallitus

Joustava perusopetus

- ◆ Perusopetuslain mukaan kunta **voi järjestää päättämässään laajuudessa** perusopetuksen **7–9 vuosiluokkien** yhteydessä annettavaa **joustavan perusopetuksen toimintaa**. Perusopetuslaki 5 § (1707/2009)
- ◆ Opetus toteutetaan **perusopetusta koskevien säädösten ja opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti**.

Tavoitteet

- ◆ Joustavalla perusopetuksella **pyritään vähentämään perusopetuksen keskeyttämistä ja ehkäisemään syrjäytymistä.**
- ◆ Tavoitteena on **vahvistaa** oppilaiden **opiskelumotivaatiota ja elämänhallintaa.**
Perusopetusasetus 9 a § (1768/2009)
- ◆ Perusopetuksen **oppimäärän suorittamisen** lisäksi oppilaita **tuetaan, kun he siirtyvät seuraavaan koulutusvaiheeseen ja edistetään** heidän **valmiuksiaan menestyä opiskelussa.**

Kenelle?

- ◆ Joustava perusopetus on tarkoitettu **niille 7–9-luokkien oppilaille, joilla on alisuoriutumista ja heikko opiskelumotivaatio** sekä oppilaille, joiden arvioidaan olevan vaarassa **syrjäytyä jatkokoulutuksesta ja työelämästä.**
- ◆ **Poikkeuksellisesti** joustavaan perusopetukseen **voidaan ottaa myös erityistä tukea saava oppilas**, *mikäli oppilas kykenee noudattamaan opetuksessa käytettävää opetussuunnitelmaa ja järjestelyä voidaan pitää oppilaan edun mukaisena.*
Perusopetusasetus 9 b § 1 mom. (1768/2009)

Yhteistyö

- ◆ Opetuksessa korostuu **moniammatillinen** sekä eri **hallintokuntien** ja **organisaatioiden välinen** yhteistyö.
- ◆ Yhteistyöhön voivat osallistua myös ammatilliset oppilaitokset ja lukiot, vapaan sivistystyön oppilaitokset sekä nuorten työpajat.
- ◆ Toimintaa suunnittelemaan ja organisoimaan **voidaan muodostaa ohjausryhmä.**

Yhteistyö

- ◆ **Opettajan lisäksi** toimintaan osallistuu *nuorten sosiaalisen kasvun tukemiseen, perheiden kanssa tehtävään yhteistyöhön sekä muuhun tuki- ja neuvontatyöhön perehtynyt, opetuksen järjestäjän nimeämä ammattilainen.*
- ◆ Vastuu **opetuksesta** on **aina opettajalla**. Tuki- ja neuvontatyöhön perehtynyt henkilö tai avustaja voivat hoitaa itsenäisesti oppilaiden **valvontaa** ja **opettajan ohjeistamana myös opetusta**, mutta vastuu opetuksesta on aina sillä, jolla on määräys hoitaa opetusta.

Opetuksen järjestäminen

- ◆ Opetus järjestetään **pienryhmämuotoisesti** koulussa, työpaikoilla ja muissa oppimisympäristöissä moniammatillista yhteistyötä sekä tuki- ja neuvontapalveluita käyttäen.
- ◆ Opetus järjestetään **koulussa lähiopetuksena** sekä **ohjattuna opiskeluna työpaikoilla** ja muissa oppimisympäristöissä.
- ◆ Opetusta voidaan antaa osittain myös **muun opetusryhmän yhteydessä**.

Opiskelu koulun ulkopuolella

- ◆ Opiskelu koulun ulkopuolella on **oleellinen osa** joustavaa perusopetusta. Näiden jaksojen aikana **oppilailla on oikeus opettajan antamaan ohjaukseen ja opetukseen.**
- ◆ Oppilaille annetaan **opetussuunnitelman mukaisia oppimistehtäviä.** Suoriutuminen oppimistehtävistä otetaan huomioon oppilaan arvioinnissa.

Vastuut ja työnjako

- ◆ Työpaikoilla ja muissa oppimisympäristöissä oppilaiden kanssa työskentelevä henkilöstö **tulee perehdyttää työturvallisuuteen, tietosuojaan ja salassapitoon liittyviin** sekä muihin tarvittaviin säädöksiin.
- ◆ Silloin kun oppilaat ovat työpaikoilla, **opetuksen järjestäjän tulee tarkastaa, että työpaikka on turvallinen**. Silloin oppilaisiin **sovelletaan työturvallisuuslakia**. **Vastuu** oppilaiden perehdyttämisestä työhön, työpaikan olosuhteisiin ja työsuojelutoimenpiteisiin kuuluu **työpaikalle**.

Pedagogiikka

- ◆ Koulun toimintatapoja ja opetusmenetelmiä kehitetään niin, että ne **vastaavat** joustavaan perusopetukseen valittujen **oppilaiden yksilöllisiä tarpeita**.
- ◆ Erityistä huomiota kiinnitetään työmuotoihin, joilla **lisätään oppilaiden osallisuutta ja yhteenkuuluvuutta kouluyhteisössä** sekä **vahvistetaan** huoltajien ja kaikkien joustavassa perusopetuksessa työskentelevien **yhteistä kasvatustyötä**.
- ◆ Opetuksessa painotetaan **toiminnallisia ja työpainotteisia** opiskelumenetelmiä.

Oppilasvalinta

- ◆ Oppilas valitaan joustavaan perusopetukseen **oppilaan tai huoltajan hakemuksesta**.
- ◆ Oppilaita valittaessa heihin on sovellettava **yhdenvertaisia valintaperusteita**.
- ◆ Opetuksen järjestäjä päättää **oppilasvalinnan perusteista ja valintamenettelystä**.
- ◆ Oppilasvalinnasta **tehdään hallintopäätös**, joka valmistellaan moniammatillisesti.
- ◆ Jos yksittäinen oppilas **siirtyy pois** joustavasta perusopetuksesta ennen perusopetuksen päättymistä, **tehdään joustavan perusopetuksen päättymisestä hallintopäätös**.

Muutoksenhaku

- ◆ Ei ole yksiselitteisesti selvää, onko päätöksessä kysymys varsinaisesti oppilaaksi ottamisesta vai muusta opetuksen käytännön järjestämisestä. Jälkimmäisistä asioista ei ole muutoksenhakuoikeutta.
- ◆ Opetushallituksen suositus on, että hallintopäätökseen liitetään perusopetuslain 42 §:n mukainen **oikaisuvaatimusosoitus Aluehallintovirastoon**.

Oppimissuunnitelma

- ◆ Joustavan perusopetuksen **oppilaalle laaditaan oppimissuunnitelma** tai tarkistetaan hänelle jo aiemmin laadittua oppimissuunnitelmaa.
- ◆ Suunnitelma laaditaan **yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa**.
- ◆ Se sisältää soveltuvin **osin samoja osa-alueita** kuin tehostetun tuen aikana laadittava **oppimissuunnitelma**.

Oppimissuunnitelma

- ◆ Lisäksi oppimissuunnitelmassa **kuvataan oppilaan joustavan perusopetukseen liittyvät erityispiirteet**, kuten opetuksen järjestäminen koulun ulkopuolisissa oppimisympäristöissä.
- ◆ Mikäli oppilas saa erityistä tukea, joustava perusopetus **kuvataan vastaavalla tavalla** henkilökohtaisessa opetuksen järjestämisestä koskevassa suunnitelmassa eli **HOJKSissa**.

Oikeus tukeen

- ◆ Joustavan perusopetuksen oppilaalla on **oikeus säädösten mukaiseen oppimisen ja koulunkäynnin tukeen, ohjaukseen ja oppilashuoltoon.**
- ◆ Oppilas voi tarvittaensa saada **yleistä tai tehostettua tukea** (poikkeuksellisesti erityistä tukea) sekä **perusopetuslaissa säädettyjä tukimuotoja**, kuten tukiopetusta ja osa-aikaista erityisopetusta.

Palvelut ja erityiset apuvälineet

- ◆ Palveluiden ja apuvälineiden myöntäminen perustuu perusopetuslain 31 §:ään. Vammaisella ja muulla tukea tarvitsevalla oppilaalla on oikeus saada maksutta opetukseen osallistumisen edellyttämät tulkitsemis- ja avustajapalvelut, muut opetuspalvelut, erityiset apuvälineet sekä 39 §:n nojalla järjestettävät palvelut.
- ◆ Palvelujen ja erityisten apuvälineiden saaminen ei ole sidottu oppilaan tuen tasoon, esimerkiksi erityiseen tukeen. Arvion ja päätöksen niiden tarpeellisuudesta tekee opetuksen järjestäjä ja arvioinnissa voidaan hyödyntää mm. asiantuntijalausuntoja.

Palvelut ja erityiset apuvälineet

- ◆ Jos huoltaja hakee em. palveluita tai erityisiä apuvälineitä, **on asiasta aina tehtävä päätös**, vaikka se olisi kielteinen.
- ◆ Päätökseen saa hakea muutosta **valittamalla hallinto-oikeuteen** siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Päätökseen liitetään valitusosoitus.
- ◆ Yleistä tai tehostettua tukea saavalle oppilaalle palveluista ja erityisistä apuvälineistä tehdään **erillinen hallintopäätös**. Erityistä tukea saavalla oppilaalla niistä päätetään **osana erityisen tuen päätöstä**.

Palvelut ja erityiset apuvälineet

- ◆ Koska päätöksessä on hallintolain mukaan oltava yksilöity tieto siitä, mihin oppilas on oikeutettu, on suositeltavaa kirjata edellä mainitut asiat mahdollisimman tarkasti tuen tarpeen arviointia tehtäessä pedagogiseen arvioon/selvitykseen.
- ◆ Yksilöllisiin suunnitelmiin kirjataan palvelujen käytännön järjestäminen, esimerkiksi se millä oppitunneilla oppilaalla on käytössään tulkitsemis- tai avustajapalvelu sekä apuvälineiden käytössä huomioon otettavia ohjeita.

Ohjausryhmä

- ◆ Joustavaa perusopetusta **suunnittelemaan ja organisoimaan** voidaan muodostaa **ohjausryhmä**. (Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, luku 5.4)
- ◆ Mukana voi olla kunnan opetus- ja sivistystoimen, nuorisotoimen, sosiaalitoimen, paikallisten työnantajien ja vapaaehtoisjärjestöjen edustajia.
- ◆ Ohjausryhmässä **ei voi käsitellä yksittäisen oppilaan asioita, koska ne ovat salassa pidettäviä**.

Keskustelusta ja konsultaatiosta

Oppimisen ja koulunkäynnin tuki

Oppilaan opetuksen järjestämiseen liittyvistä asioista saa keskustella henkilöstön kesken

- Vain niiden kanssa, joiden työtehtäviin oppilaan asia liittyy
- Keskustelu tiedoista, jotka tarpeellisia pedagogisen tuen suunnittelussa ja käytännön toteutuksessa
- Tavoitteena varmistaa riittävä ja oikea-aikainen tuki

Keskustelusta ja konsultaatiosta

Oppimisen ja koulunkäynnin tuki

Konsultaatio pedagogisen tuen yhteydessä

- **Nimetön** konsultaatio aina turvallinen toimintatapa
- Pedagogisen tuen yhteydessä konsultaatiota voidaan toteuttaa myös siten, että **oppilaan nimi tulee ilmi**, vaikka konsultaatiossa käsiteltäisiin salassa pidettäviä asioita. Tällöin konsultaation osapuolet harkitsevat, mitkä em. **salassa pidettävistä tiedoista ovat opetuksen järjestämisen kannalta välttämättömiä tietoja.**

Keskustelusta ja konsultaatiosta

Oppimisen ja koulunkäynnin tuki

Vaitiolovelvollisuus

- Koulun henkilöstö on vaitiolovelvollinen tiedoista, jotka he työssään saavat oppilaasta ja perheestä
- Näitä tietoja **ei saa ilmaista sivullisille**
- Sivullisia ovat koulun ulkopuolisten toimijoiden lisäksi **ne koulun henkilöstöön kuuluvat, jotka eivät työskentele oppilaan kanssa**
- Vaitiolovelvollisuus ei oikeuta tietojen saamiseen: Tiedot ja tehtävät kuuluvat yhteen
- Vaitiolovelvollisuus säilyy palvelussuhteen päättymisenkin jälkeen

Yksilökohtainen oppilashuolto oppimisen ja koulunkäynnin tuen yhteydessä

- Yksilökohtainen oppilashuolto **perustuu vapaaehtoisuuteen ja edellyttää oppilaan tai tarvittaessa huoltajan suostumusta.**
- Jos kasvun, oppimisen ja koulunkäynnin tuen järjestämistä varten tarvitaan esimerkiksi psykologista tutkimusta tai kuraattorin laatimaa sosiaalista selvitystä, ovat nämä yksilökohtaista oppilashuoltoa.
- Yksilökohtainen oppilashuolto täydentää oppilaan saamaa yleistä, tehostettua tai erityistä tukea.

Rahoitus

- ◆ Opetuksen järjestäjälle tulee lisärahoitusta joustavan perusopetuksen toimintaan otettua oppilasta kohden laskettavan yksikköhinnan perusteella.
- ◆ Vuodelle 2016 opetus- ja kulttuuriministeriö on valtion talousarvion rajoissa vahvistanut **joustavan perusopetuksen yksikköhinnaksi 3 100 euroa** oppilasta kohti.
- ◆ Tämä rahoitus **tulee normaalin oppilaskohtaisen yksikköhinnan päälle.**

Rahoitus

- ◆ Tilastokeskus kerää oppilastiedot 20.9. tiedonkeruussa ja siinä ilmoitetaan myös JOPO-oppilaat tilastointipäivän tilanteen mukaan.
- ◆ Muuta ilmoitusta tai hakemusta ei tarvita.
- ◆ Opetussuunnitelman perusteiden mukaan oppilaan ottamisesta jopo-toimintaan tehdään hallintopäätös. **Tämän päätöksen tulee olla tehtynä ennen tilastointipäivää**, jotta oppilaat voidaan ilmoittaa ja saada rahoitus.

Indikaattoreita

- ◆ Joustavan perusopetuksen toimintaan **vuonna 2016** maksetaan rahoitusta 121 kunnalle (v. 2015: 122 kunnalle) ja **yhdele kuntayhtymälle** yhteensä **1 855 oppilaasta** (v. 2015 1860 opp.).
- ◆ Jopo-oppilaat sijoittuvat jatko-opintoihin yllättävän hyvin, esimerkiksi Helsingissä ja Hämeenlinnassa suurin osa (noin 95 %), kuntakohtaisia eroja kuitenkin on.

Jopo osana kärkihanketta

- ◆ **Lisätään joustavan perusopetuksen (jopo) mukaista toimintaa**
- ◆ (Nuorisotakuuta yhteiskuntatakuun suuntaan / Kärkihanke 6).

Vuodelle 2016 kohdennettu *400 000 euroa*,
vuodelle 2017 *300 000 euroa* ja
vuodelle 2018 *300 000 euroa*.

Tärkeä kehittämisen teema on jopon arvostuksen ja profiilin kohottaminen.

Nuorisotakuu -kärkihankkeelle johtoryhmä

- ◆ 27.05.2016 **Hallituksen Nuorisotakuuta yhteisötakuun suuntaan -kärkihankkeelle on asetettu johtoryhmä ja sihteeristö.**
- ◆ Opetus- ja kulttuuriministeri Sanni Grahn-Laasosen, oikeus- ja työministeri Jari Lindströmin ja perhe- ja peruspalveluministeri Juha Rehulan yhteisen kärkihankkeen tavoitteena on tukea nuorten elämänhallintaa, opintopolkujen rakentumista ja työllistymistä.
- ◆ http://www.minedu.fi/OPM/Tiedotteet/2016/05/nuorisotakuu_johtoryhma.html?lang=fi

- ◆ Johtoryhmän tehtävinä on ... **Lisäksi 7-9-luokkalaisten joustavan perusopetuksen mukaista toimintaa kehitetään.**
- ◆ Johtoryhmän **toimikausi on 1.6.2016 - 31.12.2018.** Ensimmäinen väliraportti tehdään 31.1.2017 mennessä.
- ◆ Johtoryhmän sihteeristössä on edustus vastuuministeriöistä. **Sihteeristö puheenjohtajana on Georg Henrik Wrede**, sihteerinä Merja Hilpinen, jäseninä **Jussi Pihkala**, Elisa Virnes ja Pia Mäkinen opetus- ja kulttuuriministeriöstä, Hanne Kalmari ja Elina Palola sosiaali- ja terveysministeriöstä, Herttaliisa Tuure valtion nuorisoasiain neuvottelukunnasta sekä Ari-Pekka Leminen ja Janne Savolainen työ- ja elinkeinoministeriöstä.

Johtoryhmä

Johtoryhmän puheenjohtajana toimii Minna Karhunen (Etelä-Suomen aluehallintovirasto).

Jäseninä ovat kansanedustajat Ulla Parviainen, Mika Niikko ja Juhana Vartiainen sekä Joonas Mikkilä (Suomen yrittäjät ry.), Tommi Laitio (Helsingin kaupunki), Karel McLeod Smith (Hyria koulutus), Niina Junttila (Turun yliopisto), Päivi Honkatukia, (Tampereen yliopisto), Antti Siukonen (Suomen Pipliaseura ry.), Eero Rämö (Suomen Nuorisoyhteistyö Allianssi ry.), Pasi Savonmäki (Keski-Suomen työ- ja elinkeinokeskus), Ulla Hämäläinen (valtionvarainministeriö), Päivi Valkoniemi (Oy Noark Ab), Juha Lehtonen (Fida International ry) ja Hilikka Kemppi (Valtion Nuorisoasiain neuvottelukunta NUORA).

JOPOn haasteina mm.

- ◆ Oppilasvalintakäytännöt (haku, valintapäätöksen tekevä taho)
- ◆ Jopon profiili ja arvostus
- ◆ Opetuksen järjestelyt (joustavuuden varmistaminen, työssä oppimisen laajuus ja sen mahdollisuudet)
- ◆ Resursointi (kohdennetaanko resurssia ylipäättään riittävästi, jotta luokasta päästään pois)
- ◆ Arviointi (opiskelu koulussa ja muissa oppimisympäristöissä, tukimateriaalin tarve)
- ◆ Jatko-opintoihin ohjaaminen

Oppimisen arviointi ja poikkeavien opetusjärjestelyjen mahdollisuudet oppilaan tukena

Oppimista tukeva arviointikulttuuri

- ◆ Koulu vaikuttaa merkittävästi siihen, millaisen käsityksen oppilaat muodostavat itsestään oppijoina
- ◆ Monipuolinen arviointi ja siihen perustuvan ohjaavan palautteen antaminen ovat opettajien keskeisiä keinoja oppilaiden oppimisen tukemiseen
- ◆ Onnistumisen kokemukset ovat tärkeitä, mutta myös epäonnistumiset ovat osa oppimisprosessia
- ◆ Yhteistyö kotien kanssa on tärkeää
- ◆ Arvioinnin myötä saatu tietoa auttaa opettajia suuntaamaan opetustaan oppilaiden tarpeiden mukaisesti

Oppimista tukeva arviointikulttuuri

- ◆ Kouluissa kehitetään arviointikulttuuria, jonka keskeisiä piirteitä ovat
 - rohkaiseva ja yrittämään kannustava ilmapiiri
 - oppilaiden osallisuutta edistävä, keskusteleva ja vuorovaikutteinen toimintatapa
 - oppilaan tukeminen oman oppimisprosessinsa ymmärtämisessä sekä oppilaan edistymisen näkyväksi tekeminen koko oppimisprosessin ajan
 - arvioinnin oikeudenmukaisuus ja eettisyys
 - arvioinnin monipuolisuus
 - arvioinnin avulla saadun tiedon hyödyntäminen opetuksen ja muun koulutyön suunnittelussa

6.2 Oppilaiden ikäkauden ja edellytysten huomioon ottaminen sekä monipuoliset arviointikäytännöt

- ◆ Arviointikäytännöt ja palautteen antaminen tulee suunnitella ja toteuttaa oppilaiden ikäkauden ja edellytysten mukaisesti.
- ◆ Palautetta annettaessa kiinnitetään huomiota oppilaiden onnistumisiin ja oppimisen edistymiseen suhteessa aiempaan osaamiseen.
- ◆ Arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä.
- ◆ Opettaja kokoaa tietoa oppilaiden edistymisestä oppimisen eri osa-alueilla ja erilaisissa oppimistilanteissa.

- ◆ Tällöin on tärkeää ottaa huomioon oppilaiden erilaiset tavat oppia ja työskennellä sekä huolehtia siitä, ettei edistymisen ja osaamisen osoittamiselle ole esteitä.
- ◆ Erilaisissa arviointi- ja näyttötilanteissa varmistetaan, että kukin oppilas ymmärtää tehtäväksi annon ja saa riittävästi aikaa tehtävän suorittamiseen.
- ◆ Lisäksi huolehditaan mahdollisuuksista hyödyntää tarvittaessa tieto- ja viestintätekniikkaa ja antaa suullisia näyttöjä.
- ◆ Myös oppilaiden mahdollisesti tarvitsemien apuvälineiden saatavuudesta sekä tarvittavista avustajapalveluista huolehditaan.

- ◆ Lievätkin oppimisvaikeudet ja oppilaiden mahdollisesti puutteellinen opetuskielen/ suomen kielen/ruotsin kielen taito tulee ottaa huomioon arviointi- ja näyttötilanteita suunniteltaessa ja toteutettaessa.
- ◆ Samoin otetaan huomioon oppilaiden opiskelua varten mahdollisesti määritellyt opetuksen erityiset painoalueet.
- ◆ Maahanmuuttajataustaisten ja vieraskielisten oppilaiden arvioinnissa: Jotta oppilas voi osoittaa edistymistään ja osaamistaan mahdollisista suomen tai ruotsin kielen puutteista huolimatta, arvioinnissa kiinnitetään erityistä huomiota oppilaan tilanteeseen sovitettuihin, monipuolisiin ja joustaviin arviointitapoihin.

Opiskelun erityiset painoalueet

- ◆ Oppilaalla on oikeus saada oppimiseensa tukea, kuten tukiopetusta, osa-aikaista erityisopetusta, eriyttämistä. **Elleivät edellä mainitut tukikeinot riitä, oppimissuunnitelmassa voidaan määritellä opiskelun erityiset painoalueet.**
- ◆ Opiskelun erityisiä painoalueita **voidaan käyttää vain tehostetun tai erityisen tuen aikana.**
- ◆ Tavoitteena on auttaa oppilasta ottamaan haltuun **opinnoissa etenemisen kannalta välttämättömät sisällöt.** Keskittymällä olennaiseen oppilaalle jää voimavaroja vahvistaa **oppimaan oppimisen taitojaan.**

Opiskelun erityiset painoalueet

- ◆ Opiskelun erityiset painoalueet muodostetaan opetussuunnitelmassa määritellyistä, **oman vuosiluokan kaikkein keskeisimmistä sisällöistä** eli ns. ydinsisällöistä. Tällöin oppilas **pyrkii edelleen oman vuosiluokkansa tavoitteisiin**, painoalueet eivät siis voi olla esimerkiksi alempien vuosiluokkien tavoitteita tai sisältöjä.
- ◆ Tässä painoalueittain tapahtuva opiskelu eroaa yksilöllistämisestä, koska yksilöllistämisessä on kyse myös opiskelun tavoitetason madaltamisesta.

Opiskelun erityiset painoalueet

- ◆ Oppimissuunnitelmassa tai HOJKSissa **kuvataan** painoalueiksi valittujen **sisältöjen ohella** myös **mahdollisimman konkreettisesti**, miten oppilas työskentelee, mitä muuta tukea hän saa ja minkälaisin tavoin hän voi osoittaa osaamisensa.
- ◆ Huoltajan ja oppilaan **tulee tietää**, miten suurta **osaa oppiaineen sisällöistä oppimissuunnitelmaan kirjatut painoalueet edustavat** ja miten niiden hallinta suhteutuu hyvän osaamisen kuvauksiin tai päättöarvioinnin kriteereihin.

Opiskelun erityiset painoalueet

- ◆ Oppimissuunnitelma ja siihen sisältyvät opiskelun erityiset painoalueet eri oppiaineissa laaditaan yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa. Erityisen tuen aikana tehdään vastaavaa yhteistyötä HOJKSin laadinnassa.
- ◆ Paikallisessa opetussuunnitelmassa sisällöt on määritelty vuosiluokittain. Kun opettaja pohtii keskeisiä sisältöjä erityisiä painoalueita varten, on aiheellista käyttää **apuvälineenä myös opetussuunnitelman perusteita**. Perusteissa on määritelty **oppimisen tavoitteiden saavuttamisen kannalta olennaiset sisällöt**.

Opiskelun erityiset painoalueet

- ◆ Myös hyvän osaamisen kuvaukset ja päättöarvioinnin kriteerit auttavat opettajaa ratkaisemaan mihin asioihin oppilaan on syytä keskittyä opiskelussaan.
- ◆ Opiskelun erityisiin painoalueisiin keskittynyt opetus on useimmiten luonteeltaan väliaikainen ratkaisu, ja opetuksen sisältöjä lisätään oppilaan edistymisen mukaisesti.

Erityiset opetusjärjestelyt (PoL 18 §)

- ◆ Oppilaan opiskelu voidaan järjestää osittain toisin kuin tässä laissa ja sen nojalla säädetään ja määrätään, jos:
- ◆ 1) oppilaalla katsotaan joltakin osin ennestään olevan perusopetuksen oppimäärää vastaavat tiedot ja taidot;
- ◆ 2) perusopetuksen oppimäärän suorittaminen olisi oppilaalle olosuhteet ja aikaisemmat opinnot huomioon ottaen joltakin osin kohtuutonta; tai
- ◆ 3) se on perusteltua oppilaan terveydentilaan liittyvistä syistä.

Erityiset opetusjärjestelyt (PoL 18 §)

- ◆ Kaikkien erityistä tukea saavien, sekä yleisen että pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevien osalta päätös vapauttamisesta (PoL 18 §, Erityiset opetusjärjestelyt) tehdään osana erityisen tuen päätöstä. Tämän jälkeen HOJKSissa kuvataan konkreettisesti, miten oppilaan opiskelu toteutetaan käytännössä
- ◆ Muilla kuin erityistä tukea saavilla asiasta tulee tehdä erillinen hallintopäätös, minkä jälkeen oppilaalle laaditaan oppimissuunnitelma.

Erityiset opetusjärjestelyt (PoL 18 §)

- ◆ Vapauttaminen ei ole mahdollista ilman ko. päätöstä. Päätös voidaan tehdä **vain oppilaan tilanteesta johtuvilla, laissa mainituilla syillä.**
- ◆ Jos vapauttaminen tehdään terveydentilaan liittyvien syiden perusteella, tulisi liitteenä olla todistus lääkäriltä
- ◆ Oppilas voidaan PoL 18 §:n perusteella vapauttaa **joko kokonaan tai joiltakin osa-alueilta oppiaineen opiskelusta.**
- ◆ Jos oppilas on vapautettu kokonaan oppiaineen opiskelusta, ei hänelle anneta todistusarviointia ko. oppiaineessa.

Erityiset opetusjärjestelyt (PoL 18 §)

- ◆ Tämä merkitsee sitä, että oppiainetta ei mainita todistuksessa tai valmiissa lomakkeessa tämän oppiaineen kohta jätetään tyhjäksi.
- ◆ Jos oppilas on vapautettu oppiaineen jostakin/joistakin osa-alueista, **vapautettuja osa-alueita ei oteta huomioon oppiainetta arvioitaessa.**
- ◆ Oppilaalle, joka on muutoin kuin tilapäisesti vapautettu jonkin aineen opiskelusta, **tulee järjestää vastaavasti muuta opetusta tai ohjattua toimintaa.**

Esimerkki liikunnasta

- ◆ Erityisiä opetusjärjestelyitä voi olla esimerkiksi vamman tai sairauden perusteella tehtävä vapauttaminen liikunnan jonkin osa-alueen opinnoista. Tällaisia syitä voivat olla vaikkapa vaikea hahmotushäiriö, joka estää pallopelit, tai tasapainovaikeus, joka tekee luistelun mahdottomaksi.
- ◆ Jos oppilas vapautetaan ko. osa-alueen opiskelusta, tätä aluetta ei oteta huomioon arvioinnissa. Erityisistä opetusjärjestelyistä tehdään hallintopäätös, minkä jälkeen oppilaalle laaditaan oppimissuunnitelma.

Esimerkki liikunnasta

- ◆ Oppimissuunnitelmassa kuvataan konkreettisesti, miten oppilaan opiskelu toteutetaan käytännössä.
- ◆ Erityistä tukea saavalla oppilaalla päätös tehdään osana erityisen tuen päätöstä ja edellä mainitut asiat kirjataan HOJKSiin.

Opinnoissa eteneminen vuosiluokkiin jaetun oppimäärän sijasta oman opinto-ohjelman mukaan (Perusopetusasetus 11 § 3 mom).

Päätös tehdään opetussuunnitelmassa.

- ◆ Oppimäärä jaetaan vuosiluokkien sijaan opintokokonaisuuksiksi. Oppiaineiden oppimääristä muodostetaan opetussuunnitelmaan opintokokonaisuuksia muulla perusteella kuin vuosiluokittain.
- ◆ Kullekin kokonaisuudella määritellään opetuksen tavoitteet ja sisällöt. Lisäksi on määriteltävä opintokokonaisuuden sisältämän opetuksen tuntimäärä

.

- ◆ Opetussuunnitelmassa on määriteltävä ne **tiedot ja taidot** jotka ovat kunkin opintokokonaisuuden opiskelun aloittamisen edellytyksenä.
- ◆ Opintokokonaisuuksien lisäksi opetussuunnitelmassa on kuvattava, **miten oppilaan suorituksia ja opintojen etenemistä seurataan ja miten ne dokumentoidaan.**
- ◆ Hyvä väline tähän on **oppimissuunnitelma/HOJKS**. Siinä voidaan kuvata oppilaan opinto-ohjelma ja siihen sisältyvät opintokokonaisuudet sekä myös mahdolliset tukitoimet.

- ◆ Oppilaalla tulee olla riittävät tiedot ja taidot suhteessa edellisen opintokokonaisuuden tavoitteisiin, jotta hän voisi edetä opiskelemaan seuraavaa. Jos hänen tietonsa ja taitonsa eivät ole riittävän hyvät, hän ei vielä siirry eteenpäin.
- ◆ Jos vuosiluokkiin sitomaton järjestely **koskee vain muutamia oppilaita**, voi määrittelyn tehdä opetussuunnitelman sijaan **kullekin oman opinto-ohjelman mukaan etenevälle oppilaalle laadittavassa oppimissuunnitelmassa tai HOJKSissa**.
- ◆ Oppilas ei jää luokalleen mahdollisten hylättyjen tai puuttuvien suoritusten vuoksi.

- ◆ Lukuvuoden päättyessä hän saa todistuksen hyväksytysti suorittamistaan opintokokonaisuuksista ja siirtyy seuraavalle luokalle jatkamaan opintojaan siitä, mihin ne edellisenä lukuvuonna jäivät.
- ◆ Oppilas voidaan jättää luokalleen vain yleisen huonon koulumenestyksen perusteella.
- ◆ Tapauskohtaisesti tulee aina arvioida, sopiiko vuosiluokkiin sitomaton opetus oppilaan tilanteeseen.
- ◆ Oppilaan opiskeluun liittyvät järjestelyt kirjataan hänelle laadittavaan oppimissuunnitelmaan (tai HOJKSiin).

- ◆ Oppilas luetaan yhdeksännen vuosiluokan oppilaaksi, kunnes hän suorittaa perusopetuksen koko oppimäärän ja saa päättötodistuksen tai hänen oppivelvollisuusikänsä täyttyy ja hän eroaa koulusta.
- ◆ Oppilas saa 9. luokan päätteeksi lukuvuositolodistuksen, johon on merkitty hänen jo hyväksytysti suorittamansa opinnot ja arviot niistä. Oppilas jatkaa seuraavana lukuvuonna opintojaan 9. luokan oppilaana ja saa päättötodistuksen heti, kun perusopetuksen oppimäärä on kokonaisuudessaan hyväksytysti suoritettu.
- ◆ Näin voidaan välttää esimerkiksi sairauspoissaoloista aiheutuvat kohtuuttomat seuraukset oppilaalle.

Lukuvuositodistus vuosiluokkiin sitomattomassa opetuksessa

- ◆ Lukuvuositodistuksessa ovat näkyvissä eri opintokokonaisuuksista saadut arvosanat. Oppilaan todistukseen merkitään **vain hyväksytyt suoritukset** ja muilta osin hän jatkaa opintojaan seuraavalla vuosiluokalla.
- ◆ Sanallista arviota käytettäessä lukuvuositodistuksesta on aina käytävä ilmi, onko oppilas suorittanut opintokokonaisuuden hyväksytysti.